

Os grupos Alternativa dos Veciños, BNG-Asembleas Abertas, Compostela Aberta, Marea Atlántica, PSdG-PSOE e PP presentan a seguinte

MOCIÓN RELATIVA AO PAZO DE MEIRÁS

Co obxecto de dar cumprimento ao acordo plenario da Deputación da Coruña do 15 de setembro de 2017 sobre o Pazo de Meirás, así como aos acordos da Xunta pro Devolución do Pazo de Meirás, a Deputación encargou un informe histórico coordinado polo profesor da Universidade de Santiago Emilio Grandío e un informe xurídico coordinado tamén polo profesor da Universidade de Santiago Xavier Ferreira. Estes dous informes iluminan, por unha parte, o relato histórico sobre o que aconteceu co Pazo de Meirás desde 1938 e, por outra, avalan a posibilidade de devolver o Pazo ao dominio público. Velaquí, a continuación, algúns dos feitos probados e das conclusións que se recollen nestes dous informes.

Consta que en maio de 1938 estaba constituída a denominada “Junta Provincial Pro-Pazo del Caudillo”, presidida polo gobernador Civil da Coruña, Julio Muñoz R. de Aguilar, e da que formou parte, desde un primeiro momento, o Goberno Civil, o Concello da Coruña e, nomeadamente, a Deputación Provincial da Coruña. A súa finalidade era a de procurar o financiamento preciso para facer efectiva a doazón a Francisco Franco, e con isto garantir que a segunda residencia do futuro xefe do Estado se situase en Sada, na parroquia de Meirás.

Con data 28 de marzo de 1938 redactouse un documento en que se fixo constar o seguinte:

“En el día veintiocho de marzo de nuestro segundo año triunfal del señor de mil novecientos treinta y ocho, la ciudad y Provincia de La Coruña hicieron la ofrenda de donación de las Torres de Meirás al

fundador del nuevo imperio, Jefe del Estado, Generalísimo de los ejércitos y Caudillo de España, Francisco Franco Baamonde”.

O documento aparece asinado por diversos membros da Junta Pro-Pazo, figurando, así mesmo, unha aceptación autógrafa asinada por Francisco Franco no Pazo de Meirás con data 5 de decembro de 1938.

Parece evidente que, con carácter previo á aceptación da doazón polo Xefe do Estado -5 de decembro de 1938-, se produciu a compra das Torres aos seus propietarios, ben pola Junta pro Pazo, ben por algún outro organismo público que participou nela; a este feito tamén se refiren o telegrama remitido polo gobernador civil da Coruña e a acta do Concello da Coruña de data 31 de marzo. Non podería entenderse doutro xeito a existencia da referida doazón, como tampouco podería entenderse que a referida doazón non fose efectuada a favor da persoa que ocupaba a xefatura do Estado, precisamente, en tal concepto.

Consta que, ao longo de 1938 e 1940, se realizaron achegas por parte de institucións públicas e persoas privadas á Junta Pro-Pazo para facilitar o pago da súa adquisición.

Da natureza coactiva de moitas destas contribucións dan conta tanto as reiteradas misivas remitidas polo Gobernador Civil aos distintos concellos afectados -como Oleiros, Carballo ou Culleredo-, así como os descontos coactivos das nóminas dos empregados municipais, tal e como se fai constar no Informe histórico citado.

Consta que, en data 24 de maio de 1941, se outorgou en Madrid, perante o notario D. Luis Sierra Bermejo, unha escritura de compravenda que tiña como obxecto a finca urbana denominada “Torres de Meirás”. Esta escritura inscribiuse no Rexistro civil de Betanzos o 24 de novembro de 1941.

Curiosamente, reflíctese na citada escritura unha compravenda directa das “Torres de Meirás” entre os herdeiros da familia Pardo Bazán, como vendedores, e Francisco Franco Bahamonde como comprador, a título persoal, representado por Pedro Barrié da Maza, membro da Junta pro Pazo e premiado, posteriormente, co título de Conde de Fenosa.

A partir do ano 1941, e esporadicamente antes, Franco utilizou o Pazo como segunda residencia oficial da xefatura do Estado, realizando de xeito

regular e sistemático os correspondentes consellos de ministros e audiencias oficiais durante a súa estadía nela.

Cómpre salientar que ao longo da ocupación do Pazo polo Xefe do Estado, diversos organismos públicos (sinaladamente o Concello e a Deputación da Coruña) realizaron diversos investimentos neste, así como nas súas inmediatecións, co fin de dotar o Pazo da seguranza, ornato, accesibilidade e relevancia propias da segunda residencia oficial do xefe do Estado.

No ano 1979 figura unha anotación rexistral en que se fai constar que o Pazo pasa a ser propiedade de Carmen Polo y Martínez Valdés.

Por Decreto 229/2008, do 30 de decembro, da Xunta de Galicia, declaráronse Ben de Interese Cultural, coa categoría de sitio histórico, as Torres de Meirás (tamén coñecidas como Pazo de Meirás), situadas no termo municipal de Sada, na provincia da Coruña. Na exposición de motivos do Decreto salientase o singular valor histórico e artístico do Pazo.

O destino das Torres de Meirás, Pazo de Meirás, desde 1938 ata 1975, ano do falecemento de Francisco Franco, foi o de residencia oficial estival do Xefe do Estado. No inmovible analizado tiveron lugar numerosos consellos de ministros, audiencias, sinaturas de diversas leis e decretos, e sufragouse a súa realización, así como determinadas obras de coidado e mellora, con investimentos públicos.

Vistos os feitos transcritos e os negocios xurídicos que acabamos de relatar, **podemos considerar que a escritura pública de compravenda efectuada no ano 1941 é un contrato simulado.**

Todo parece indicar que a escritura pública de compravenda das “Torres de Meirás” outorgada o 24 de maio de 1941 é un contrato sen causa, un contrato simulado por cuxo medio quen xa non era lexítimo propietario da devandita finca finxiu a existencia dunha nova compravenda en que o comprador, que apareceu nese acto representado, o fixo a título exclusivamente particular. En consecuencia, **atopámonos diante dunha venda efectuada por quen non era propietario e diante dunha compra realizada por quen, a título de Xefe de Estado, xa aceptara o ben mediante unha doazón previa, e todo iso artellado coa finalidade de eludir a incorporación do ben obxecto da compravenda ao Patrimonio Nacional, incorporándoo así ao seu patrimonio particular.**

Resulta máis que evidente, no que a adquisición das Torres de Meirás se refire, a abrumadora existencia de indicios que nos permiten entender que o contrato de compravenda formalizado en 1941 foi, en puridade, un contrato simulado ou un contrato inexistente ao carecer absolutamente de causa, tendo por obxecto a fraudulenta e ilícita transmisión dun ben imprescriptible e, en consecuencia, radicalmente nulo. Así, produciuse a primeira compra aos seus lexítimos propietarios no ano 1938; posteriormente materializouse a doazón do ben inmovible ao seu favor, que foi efectivamente aceptada o 5 de decembro de 1938 e a toma de posesión do pazo nesas datas. Polo demais, os gastos das reunións e actos institucionais alí realizados, así como as obras de conservación e mellora realizadas no inmovible se fixeron con cargo ao erario público. Tamén foron diversas as obras nos arredores, a comezar pola antiga estrada e terreos lindeiros coas Torres de Meirás. Por outra parte, cabe sinalar que a propiedade inicial incrementou a súa extensión con outras edificacións e terreos colindantes e que, neste sentido, estas propiedades pasaron a formar parte da doazón feita pola "Junta Pro-Pazo" ao entón xefe do Estado. Loxicamente, a Deputación pon á disposición das persoas herdeiras dos propietarios orixinais toda a información que posúe a ese respecto.

Atopámonos, pois, diante dun contrato sen causa, o que determinaría a súa inexistencia e, así mesmo, a imprescritibilidade da acción para tal declaración.

O feito de que tal inexistente contrato de compravenda resultase inscrito no Rexistro da Propiedade e de que mesmo, con posterioridade, a raíz do falecemento de Francisco Franco, pasase aos seus herdeiros, non supón que estes poidan acollerse á súa protección, dado o carácter imprescriptible do ben.

Así as cousas, cabería entender que, ao abeiro do previsto nos artigos un e dous da Lei do Patrimonio Nacional de 1940, o Pazo de Meirás e os bens mobles e semoventes contidos fosen incorporados ao devandito Patrimonio en virtude do negocio simulado no ano 1941.

De conformidade co previsto no artigo 5 da Lei do patrimonio Nacional de 1940:

“Los bienes que integran el Patrimonio Nacional, cuya propiedad corresponde al Estado, son inalienables e imprescriptibles, y no podrán sujetarse a ningún gravamen real ni a ninguna otra Responsabilidad. No obstante, podrán enajenarse, previa autorización por Decreto acordado en Consejo de Ministros y a condición de ingresar su importe en el Tesoro, o ser dedicado al saneamiento y mejora de los bienes constitutivos del Patrimonio, aquellos bienes inmuebles que carezcan de valor artístico o histórico y no sean aptos, por su naturaleza y la cuantía de sus productos, para ser mantenidos en el Patrimonio. (...)”

A configuración destes bens como bens *extra commercium* é un denominador común da maior parte das súas normas reguladoras, e tamén da vixente Lei 23/1982, de 16 de xuño, reguladora do Patrimonio Nacional que no apartado segundo do seu artigo sexto establece que *“los bienes y derechos integrados en el Patrimonio Nacional serán inalienables, imprescriptibles e inembargables, gozarán del mismo régimen de exenciones tributarias que los bienes de dominio público del Estado, y deberán ser inscritos en el Registro de la Propiedad como de titularidad estatal”*.

En definitiva, o Pazo de Meirás, en canto ben integrado no Patrimonio Nacional (ou no Patrimonio do Estado), é un ben imprescriptible e insusceptible de ser alleado, tendo en conta o seu singular valor histórico e artístico, o que supón que, unha vez incorporado ao Patrimonio Nacional (ou ao Patrimonio do Estado), o feito de que fose posuído por máis de 75 anos pola familia Franco carece de relevancia algunha para os efectos da súa caracterización como ben de titularidade do devandito Patrimonio, quer Nacional, quer do Estado.

En conclusión, a posesión por mais de 80 anos do ben pola familia Franco en nada afecta a consideración do ben como integrante do Patrimonio Nacional(ou do Patrimonio do Estado) dada a natureza imprescriptible destes bens.

En definitiva, cabe que o Estado español a través das institucións e órganos pertinentes, inste a recuperación de oficio do Pazo de Meirás, sen que a posesión deste por parte da familia Franco por mais de 70 anos afecte, en ningún modo, como acabamos de dicir, ao exercicio da devandita acción recuperatoria.

Por todo o anterior, o pleno da Deputación da Coruña, adopta os seguintes

ACORDOS:

1. Instar ao Estado a exercitar as accións administrativas e xudiciais oportunas para os efectos da recuperación posesoria e de oficio para o Patrimonio Público do Pazo de Meirás e, para tal efecto, comprometer a colaboración da Deputación da Coruña.

2. Trasladar á Xunta de Galicia, Parlamento de Galicia, goberno do Estado, Cortes do Estado, grupos parlamentarios, e a todas as institucións e organismos que corresponder, en aras da necesaria colaboración institucional, o informe histórico-xurídico elaborado por encargo da Deputación da Coruña .

3. Socializar desde a Deputación da Coruña tanto o contido do informe histórico-xurídico como a demanda de devolver o Pazo ao dominio público.

O Voceiro do Grupo Provincial
PARTIDO POPULAR

O Voceiro do Grupo Provincial
PARTIDO SOCIALISTA DE GALICIA-
PSOE

Asdo.: Agustín Hernández Fdez. de
Rojas

Asdo.: Bernardo Fernández Piñeiro

O Voceiro do Grupo Provincial
BLOQUE NACIONALISTA GALEGO

O Voceiro do Grupo Provincial
MAREA ATLÁNTICA

Asdo.: Xosé Regueira Varela

Asdo.: Daniel Díaz Grandío

O Voceiro do Grupo Provincial
COMPOSTELA ABERTA

O Voceiro do Grupo Provincial
ALTERNATIVA DOS VECIÑOS

Asdo.: Manuel Dios Diz

Asdo.: Ángel García Seoane